

Advies op het wetsvoorstel tot wijziging van het koninklijk besluit van 30 november 1976 tot vaststelling van het tarief voor akten van de gerechtsdeurwaarders in burgerlijke en handelszaken en van het tarief van sommige toelagen met betrekking tot de inningskosten en afkortingsrechten

Het Belgisch Netwerk Armoedebestrijding (BAPN) heeft als kernopdracht om het federale beleid met betrekking tot armoedebestrijding te adviseren en te ondersteunen, vertrekkende vanuit de ervaring van mensen in armoede. BAPN vertegenwoordigt vier regionale netwerken armoedebestrijding en hun aangesloten verenigingen waar armen het woord nemen namelijk het Netwerk tegen Armoede, het Brussels Platform Armoede, le Réseau Wallon de Lutte contre la Pauvreté en Le Forum - Bruxelles contre les Inégalités.

Deze tekst is het resultaat van een nauwe samenwerking tussen het Netwerk tegen Armoede, Réseau Wallon de Lutte Contre la Pauvreté en het Belgisch Netwerk Armoedebestrijding, die allen dit gemeenschappelijk advies onderschrijven.

Een preventieve aanpak van de schuldenproblematiek door het optrekken van de minimum inkomens

De schuldenproblematiek in België is enorm. In 2019 waren maar liefst 336 691 kredietnemers met ten minste één betalingsachterstand gekend bij de Centrale voor Kredieten aan Particulieren¹. De schuldenoverlast treft niet enkel individuen en gezinnen, maar heeft tegelijkertijd ook nadelige gevolgen voor de schuldeisers en de samenleving in het algemeen. Het is daarom zeer belangrijk dat beleidsmakers met preventieve en structurele maatregelen de schuldenproblematiek de kiem in smoren.

Preventief schulden aanpakken kan in de eerste plaats door de minimum inkomens op te trekken tot boven de armoedegrens. Volgens de meest recente cijfers moet maar liefst 1 op 7 inwoners in België rondkomen met inkomen onder de Europese armoedegrens², terwijl de kosten voor het dagdagelijks levensonderhoud alsmaar stijgen.

“Deze discussie gaat over het structurele inkomenstekort. Als je inkomen gewoon veel te laag is, dan weet je al wat het einde van het verhaal gaat zijn. Dan moet er gekeken worden naar de oorzaken van je schulden.” (Getuigenis van een persoon in armoede)

Wij zijn voorzichtig tevreden dat de nieuwe federale regering de ambitie heeft geformuleerd om de uitkeringen op te trekken tot boven de armoedegrens. We blijven echter waakzaam. Het is immers niet de eerste keer dat een federale regering een dergelijke belofte maakt. Toch constateren we dat de laatste tien jaar er op het terrein maar weinig is veranderd. Samen met de mensen in armoede zullen we de vinger aan de pols houden opdat deze regering wél de daad bij het woord zal voegen.

¹ Centrale voor kredieten aan particulieren, Statistieken 2019

(https://www.nbb.be/doc/cr/ccp/publications/bro_ckpstat2019n_23012020.pdf)

² De armoededrempel is gelijk aan 60% van het nationaal mediaan beschikbaar inkomen na sociale transfers. Gegevens afkomstig van STATBEL, EU SILC enquête 2019.

Een preventieve aanpak van de schuldenproblematiek: verlaag de tarieven van de gerechtsdeurwaarders. Onze analyse van het wetsvoorstel.

Een andere belangrijke manier om preventief de schuldenproblematiek aan te pakken is door de kosten bij een laattijdige betaling zo laag mogelijk te houden. Een relatief kleine schuld loopt snel op door allerlei kosten die door verschillende betrokken actoren worden aangerekend. Een tijdelijk betalingsprobleem of een relatief kleine schuld groeit hierdoor al snel uit tot een overmatige schuldenlast, die mensen in armoede nog maar moeilijk kunnen afbetalen.

“Ik had wat schulden, maar die liep al heel snel op door al de kosten van de deurwaarders.” (Getuigenis van een persoon in armoede).

We zijn dan ook blij te lezen dat dit wetsvoorstel beoogt om bepaalde tarieven van de gerechtsdeurwaarders te verlagen. Wanneer iemand met schulden vandaag door een rechter wordt veroordeeld, moet de persoon met schulden steeds 1% op het totale bedrag van de schuld (hoofdbedrag + interesten) aan de gerechtsdeurwaarder betalen. Men kan met de betrokken deurwaarder overeenkomen om de verschuldigde som in schijven af te betalen. Per schijf rekent de deurwaarder dan wel afkortingsrechten aan, die afhankelijk zijn van de grote van de terugbetaalde schijf.

Dit wetsvoorstel wil de inningskosten en de afkortingsrechten halveren en zodoende de kosten voor de schuldenaar verminderen. Het voorbeeld uit het wetsvoorstel maakt ook duidelijk dat momenteel vooral mensen met een beperkte terugbetalingscapaciteit, die in vele schijven afbetalen, met hoge kosten worden geconfronteerd. Daarom stellen de indieners van dit voorstel voor om bij terugbetalingen onder de 50 euro geen afkortingsrechten meer aan te rekenen. Naast het halveren van de inningskosten en de afkortingsrechten is ook de afschaffing van het afkortingsrecht bij terugbetalingen onder de 50 euro een belangrijke maatregel om de kosten zo laag mogelijk te houden en de meest preciaire schuldenaars te beschermen.

Dit wetsvoorstel is niet enkel verdedigbaar omdat het tracht de schulden van consumenten zo klein mogelijk te houden, het is ook een billijk voorstel. Sinds het Koninklijk Besluit in 1976 van kracht ging, zijn de tarieven van de gerechtsdeurwaarders nog maar weinig veranderd, terwijl deurwaarders vandaag wel over heel wat meer (digitale) instrumenten beschikken die hun werk vereenvoudigen. Het wetsvoorstel stelt dan ook terecht dat de gehanteerde bedragen achterhaald en onredelijk hoog zijn.

Pak de hele kostenketen aan en maak het transparanter

Dit wetsvoorstel wil de inningskosten en het afkortingsrecht dat deurwaarders vandaag aanrekenen verlagen. Dit is een goede maatregel, maar we hopen dat ook nog anderen mogen volgen. Er zijn nog ontelbare andere kosten waarmee consumenten met schulden vandaag geconfronteerd worden, die leiden tot het zogenaamde sneeuwbaaleffect. Verdere acties om dit effect stil te leggen zijn dus nodig.

Pak ook de kosten in de minnelijke fase aan

Eind vorig jaar werd er reeds gewerkt aan een wetsvoorstel met daarin enkele zeer belangrijke bepalingen om de kosten in de minnelijke fase aan te pakken. Mensen zouden jaarlijks recht hebben op een gratis herinnering en de kosten in de minnelijke fase zouden worden geplafonneerd. Consumenten zouden ook meer tijd krijgen om betalingen uit te voeren en advocaten en deurwaarders die in het minnelijke schulden invorderen, zouden onder de controle komen te staan van de FOD Economie. Wanneer een consument de stap zet naar de hulpverlening zouden de kosten op zijn betalingsachterstanden ook niet meer verder kunnen oplopen.

Ondanks een grote consensus binnen de commissie economie, werd dit belangrijk wetsvoorstel telkens weer tijdens de plenaire zitting naar de Raad van Staten gestuurd. Nu enkele van deze maatregelen ook in het regeerakkoord werden opgenomen, vragen we dat deze belangrijke wet snel wordt gestemd en uitgevoerd zodat (kwetsbare) consumenten eindelijk de bescherming krijgen die ze verdienen.

Verlaag de gerechtskosten

Niet enkel de tarieven van de deurwaarders zijn hoog voor mensen in armoede, ook de gerechtskosten in het algemeen. We zijn blij dat het federaal parlement afgelopen zomer de inkomensgrenzen voor de juridische bijstand verhoogd heeft, maar tegelijk zijn heel wat andere kosten de laatste jaren gestegen. We denken dan bijvoorbeeld aan de verhoging van de rolrechten en de rechtsplegingsvergoeding maar ook aan de 21% BTW op

de honoraria van advocaten en op de diensten van gerechtsdeurwaarders en notarissen. Zeker voor kwetsbare groepen moet ook dit hoge BTW tarief in vraag gesteld worden. Enkel door de gerechtskosten laag te houden en specifieke maatregelen uit te werken voor de meest (financieel) kwetsbaren in onze samenleving, kunnen we garanderen dat iedereen toegang heeft tot justitie³.

Zorg voor begrijpbare, transparante en verifieerbare tarieven

Naast het beperken van de kosten, willen we ook oproepen om deze transparanter en eenvoudiger te maken. Schuldeisers, incassobureaus, deurwaarders, advocaten en rechtbanken rekenen elk hun eigen kosten aan, aangeduid met specifieke termen of zelfs afkortingen, uit het eigen vakjargon. Voor niet ingewijden is het onmogelijk geworden om nog te begrijpen waarvoor welke kost werd aangerekend, laat staan om te controleren of deze kosten wel degelijk in overstemming zijn met de wettelijke bepalingen.

Andere maatregelen om hoog oplopende kosten te vermijden

Naast het direct verlagen van de kosten dienen er nog andere maatregelen getroffen te worden om de eindafrekening voor de schuldenaar te verkleinen. Zoals gezegd heeft ook de schuldeiser hierbij alle belang, die immers zo zijn kansen op recuperatie wezenlijk ziet stijgen.

Geef een regeling in het minnelijke alle slaagkansen

Een minnelijke regeling vermijdt hoge gerechtskosten zowel voor de schuldenaar, de schuldeiser als voor de samenleving in het algemeen. Een minnelijk akkoord is dus in het voordeel van alle betrokken partijen. Wanneer een consument moeite heeft zijn facturen te betalen, is een afbetalingsplan een doeltreffend instrument om deze toch nog in staat te stellen om aan zijn financiële verplichtingen te kunnen voldoen. Toch zien we op het terrein dat het steeds moeilijker wordt voor de mensen zelf, alsook voor de sociale diensten waar men hulp vraagt om een afbetalingsplan te bekomen. Private maar evengoed publieke schuldeisers hanteren steeds vaker rigide inningsprocedures en stappen sneller naar de rechtbank. We vragen daarom dat onder bepaalde voorwaarden schuldeisers een afbetalingsplan niet mogen weigeren. Dit zou bijvoorbeeld het geval moeten zijn wanneer een dienst schuldbemiddeling tussenkomt. Daarnaast moet de schuldbemiddeling voldoende tijd krijgen om een realistisch afbetalingsplan uit te werken. Momenteel blijven de kosten echter oplopen en kan een schuldeiser nog steeds naar de rechtbank stappen, wanneer een persoon met schulden professionele hulp inroept. Om de minnelijke fase voldoende kans op slagen te geven, is een soort van afkoelingsperiode noodzakelijk.

Afschaffing van het no-cure-no-pay principe

Steeds meer professionele invorderaars bieden hun diensten aan volgens het no-cure-no-pay principe. Als de invorderaar er niet in slaagt de schuldenaar tot betaling te brengen, zal de invorderaar geen kosten aan de schuldeiser aanrekenen. Dit model kan zeer interessant lijken voor de schuldeiser maar heeft grote gevolgen voor de schuldenaar. De invorderaar zal zijn kosten proberen op te drijven, om zo zijn verliezen bij insolvable schuldenaars te kunnen compenseren bij schuldenaars die uiteindelijk wel zullen overgaan tot betaling. Deze invorderaars zijn ook sneller geneigd om gerechtelijke stappen te ondernemen, omdat ze hier nog meer kosten kunnen aanrekenen. In de gerechtelijke fase is het no-cure-no-pay model onwettig, maar door de geringe controle wordt dit in de praktijk vaak omzeild. We vragen dan ook een formeel verbod op deze praktijk alsook meer controle en effectieve sancties.

Een verbod op het nodeloos beslag na beslag

Vaak wordt er meerdere malen beslag gelegd op dezelfde goederen, terwijl deze natuurlijk maar één keer verkocht kunnen worden. Soms is het zelfs dezelfde deurwaarder die meerdere malen langskomt, maar telkens voor een andere schuldeiser. Het meermaals beslag leggen op dezelfde goederen is natuurlijk zeer nadelig voor de schuldenaar die zijn kosten exponentieel ziet stijgen.

---

³ Zowel het Belgisch Netwerk Armoedebestrijding, als het Netwerk tegen Armoede als Réseau Wallon de Lutte contre la Pauvreté maken deel uit van het platform 'Recht voor Iedereen'. Dit platform ijvert voor een toegankelijker Justitie zodat iedereen in onze samenleving zijn rechten kan laten gelden. <https://pjpt-prvi.be/>

Ook vragen we maatregelen om een einde te maken aan de laakbare praktijk van sommige deurwaarders om beslag te leggen op roerende goederen met geringe economische maar met grote emotionele waarde en dit enkel om de schuldenaar bewust onder druk te zetten.

Specifieke maatregelen voor onvermogen consumenten

Wanneer het inkomen reeds onvoldoende is om maandelijks de noodzakelijke uitgaven voor het levensonderhoud te bekostigen, is het ook onmogelijk om schulden af te bouwen. Het voortzetten van de inningsprocedure bij deze kwetsbare consumenten heeft enkel een averechts effect. Deze huishoudens zullen nog meer verstrikt raken in hun schulden en nog minder hun betalingsverantwoordelijkheden kunnen nakomen. We pleiten voor een structurele aanpak van dit probleem. Enkel door het optrekken van de minimuminkomens en het (financieel) toegankelijk maken van de basisvoorzieningen kunnen deze mensen op duurzame wijze geholpen worden. Tot op het moment dat dit gerealiseerd wordt, is het belangrijk dat beleidsmakers voor deze insolvabele gezinnen en individuen een specifieke procedure uitwerken.

De collectieve schuldenregeling als laatste reddingsboei, een evaluatie dringt zich op

Wanneer mensen dermate verstrikt raken in hun schulden kunnen ze als laatste redmiddel beroep doen op een collectieve schuldenregeling. Deze gerechtelijke procedure werd in het leven geroepen zodat ook mensen met een structurele schuldenlast een nieuwe start kunnen maken. Uit verschillende bevragingen met mensen in armoede blijkt echter dat er heel wat problemen zijn met deze procedure. Samen met mensen in armoede hebben we al deze problemen in kaart gebracht en samen oplossingen geformuleerd. Dit hebben we verzameld in de publicatie: 'Uit de schulden'⁴. We roepen beleidsmakers en de betrokken actoren dan ook op om een prioriteit te maken van de evaluatie van de collectieve schuldenregeling en mensen in armoede hierbij actief te betrekken.

Conclusie

Als armoedeorganisaties ondersteunen we dit wetsvoorstel als een stap in de goede richting. Tegelijk betreuren we dat mensen in armoede al zolang moeten wachten op een impactvolle, brede en collectieve aanpak van overmatige schuldenlast die de wortels van het probleem aanpakt en bovenal vermijdt dat gerechtsdeurwaarders en incassobureaus moeten tussenkomen. In deze tekst roepen we daarom in de eerste plaats op om de uitkeringen op te trekken tot boven de Europese armoedegrens. Zoals hierboven reeds gezegd, is het daarnaast belangrijk dat ook andere kosten zowel in de minnelijke als in de rechtelijke fase worden aangepakt. De kosten moeten lager en transparanter zijn. Voor mensen in armoede, maar zeker ook voor andere consumenten zijn de verschillende tarieven en kosten hoogst onduidelijk. Daarnaast kunnen beleidsmakers er ook indirect voor zorgen dat de kosten dalen, door bijvoorbeeld onder bepaalde voorwaarden afbetalingsplannen afdwingbaar te maken, en zowel het no-cure-no-pay principe als het beslag na beslag formeel te verbieden. Daarnaast vragen we ook meer aandacht voor de meest kwetsbare consumenten. Wanneer iemand maandelijks over onvoldoende middelen beschikt om de eindjes aan mekaar te knopen, heeft het verderzetten van een inningsprocedure maar weinig zin. Tot er structurele oplossingen komen in de aanpak van de schuldenproblematiek roepen we de beleidsmakers op om voor deze insolvabele gezinnen en individuen een specifieke procedure uit te werken. Ook de collectieve schuldenregeling, de laatste reddingsboei voor mensen met een structurele schuldenproblematiek, moet dringend worden geëvalueerd.

---

⁴ U kan onze publicatie hier consulteren: <https://bapn.be/storage/app/media/BAPN-Rapport2019-VL-.pdf>

Er ligt met andere woorden nog heel wat werk op de plank. We vragen dat bij het uittekenen van deze urgente en noodzakelijke maatregelen mensen in armoede actief zullen worden betrokken. BAPN en de regionale netwerken armoedebestrijding engageren zich dan ook om de stem van mensen in armoede te vertegenwoordigen bij het uitwerken van deze beleidsmaatregelen. Immers, enkel door de expertise en ervaringskennis van mensen in armoede aan tafel te brengen kan men komen tot een structurele en integrale aanpak van de schuldenproblematiek.